

רשומות

הצעות חוק

25 במרס 1969

825

ר' בניסן תשכ"ט

עמוד

161 חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשכ"ט—1969

מבוא

מטרת החוק המוצע היא להחליף את פקודת העבריינים הצעירים, 1937 (להלן – הפקודה הקיימת), בחוק ישראלי מודרני ולהעמיד על בסיס חדש ומשופר את ההסדרים הנוגעים לטיפול בילדים עוברי עבירות. ההצעה מטפלת בבעיות הקשורות בעברייני הצעיר החל בפתיחת החקירה הפלילית נגדו וכלה במתן טיפול עוקב לאחר שחרורו מהמעון שאליו נשלח.

הצעת החוק היא פרי נסיונם של שופטי בתי המשפט לעבריינים צעירים, של קציני המבחן ושל מחלק הנוער של משטרת ישראל. עיקר מגמתה היא ליצור שיטות שפיטה וטיפול הנענות לצרכי הנאשם הצעיר ומכוונות להחזירו לדרך האזרחות הטובה.

יש מדינות בעולם (כגון שוודיה ודניה) שבהן נמסר הטיפול בעברייני הצעיר למוסד מיוחד שאיננו כלל בית משפט ושאינו שייך לרשות השיפוטית. אין הצעה להנהיג שיטה כזאת בישראל. בתי המשפט לנוער יישארו חלק בלתי גפרד ממערכת השיפוט הכללית ושופטיהם יתמנו, ככל שאר השופטים, על פי הוראות חוק השופטים, תשי"ג–1953. אולם סדרי הדין בבתי משפט כאלה יותאמו לצרכי הקטינים המובאים בפניהם, ונוסף על סמכויות הענישה שלהם, יוסמכו בתי המשפט לנוער לצוות על נקיטת אמצעי חינוך ושיקום.

עיקרו של החוק המוצע הוא קביעת הוראות לסמכויות בית המשפט לנוער ולסדרי הדין בו. ככל שלא נקבעו הוראות מיוחדות, יחולו סדרי הדין והסמכויות הכלליות במשפט פלילי, כגון אלה שעל פי חוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה–1965, חוק בתי המשפט, תשי"ז–1957, וחוק לתיקון דיגי העונשין (דרכי ענישה), תשי"ד–1954.

הפקודה הקיימת מבחינה בין ילדים (למטה מגיל 14), נערים (בגילים 14 עד 16) ובוגרים רכים (מ"16 עד 18). רוב הוראותיה חלות על קטינים ממין זכר שלמטה לגיל 16. סעיפים מעטים בחוק המוצע (10 (2), 25 (ד)) נותנים הגנה מיוחדת לקטינים מתחת לגיל 14. לעומת זאת מאפשר סעיף 45 תחולה הדרגתית של הוראות החוק המוצע על נערים בגיל 16 ומעלה. אבל העקרון בחוק המוצע הוא שלא תהיה הבחנה בין סוגים שונים של קטינים; הוראותיו יחולו על כל נאשם שלא מלאו לו 18 שנה. בזה הולכת ההצעה בעקבות חוקים ישראליים אחרים (חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב–1962, חוק הנוער (טיפול והשגחה), תשי"ך–1960) שאינם מבחינים בין סוגים שונים של קטינים.

חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשכ"ט-1969

פרק א': פרשנות

הגדרות

1. בחוק זה –
"בית משפט לנוער" – בית משפט שלום או בית משפט מחוזי שיושב בו שופט נוער;
"שופט נוער" – שופט שהוטל עליו התפקיד של שופט נוער כאמור בסעיף 2;
"קטין" – לרבות בגיר שביום הגשת כתב האישום נגדו עדיין לא מלאו לו שמונה עשרה שנה;
"הורה" – לרבות הורה חורג ואפוטרופוס;
"מעון" – מוסד המשמש מקום מגורים או משמורת לקטינים כשהם מחוץ למשפחתם;
"מעון נעול" – מוסד כאמור ששרר הסעד הכריזו עליו כמעון נעול לענין חוק זה;
"הממונה על המעונות" – מי ששרר הסעד מינהו כך לענין חוק זה;
"קצין מבחן" – מי שנתמנה כך לפי פקודת העמדת עבריינים במבחן, 1944;
"קצין מעקב" – מי ששרר הסעד מינהו כך לענין חוק זה.

פרק ב': בית משפט לנוער

2. נשיא בית המשפט העליון, בהסכמת שר המשפטים, יטיל את התפקיד של שופט נוער, לתקופה שיקבע, על שופטים מבין שופטי בית משפט שלום ושופטי בית משפט מחוזי.
3. (א) בבית משפט שלום ובבית משפט מחוזי יהיה הדיון בעבירה שהראשם בה קטין, לרבות הדיון בערעור, לפני בית משפט לנוער.

דברי הסבר

"הממונה על המעונות" – ראה סעיפים 20, 30, 31 עד 33 ו-37.
"קצין מעקב" – תפקידו וסמכויותיו מפורטות בפרק ז'.

סעיף 2 הפקודה הקיימת אינה מכירה בשופטי נוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960 מסמך את שר המשפטים, בהסכמת נשיא בית המשפט העליון, לקבוע כי שופט פלוני ישמש, לתקופה שיקבע ושלא תפחת משנה אחת, רק בשפיטה לפי אותו חוק ובשפיטה בענינים פליליים שהפקודה הקיימת חלה עליהם. למעשה רוב המשפטים הפליליים נגד צעירים מתנהלים לפני שופטים שנתמנו לפי סעיף 21 האמור. אין כל הוראה חוקית המונעת את הבאתו של הקטין לפני שופט אחר. אולם הטיפול והשפיטה בעניני קטינים דורשים ידע, נסיון וגישה מיוחדים. על כן מוצע לייחד שופטים בעלי תכונות מתאימות, הן מבין שופטי בית משפט שלום והן מבין שופטי בית משפט מחוזי, לשפוטם של קטינים.

סעיף 3 סעיף זה מייחד את השיפוט בתביעות פליליות נגד קטינים לבתי המשפט לנוער. התביעה תוגש לבית משפט שלום לנוער או לבית משפט מחוזי לנוער בהתאם לחלוקת הסמכות העניינית שנקבעה לפי תוראות חוק בתי המשפט, תשי"ז-1957.

סעיף 1 "בית משפט לנוער" – סעיף 3 (1) לפקודה הקיימת קובע כי "כל בית משפט, בשעה שהוא דן באשמות נגד ילדים או נערים או בוגרות רכות, יהא לצורך הפקודה בית משפט לפבריינים צעירים". הפקודה לא הקימה בתי משפט מיוחדים לשפיטת בני נוער, אלא העובדה שהנאשם הוא קטין תופכת את בית המשפט שלפניו הובא לבית משפט לפבריינים צעירים. לפי החוק המוצע יובא קטין אך ורק לפני בית משפט מיוחד לנוער, היינו בית משפט שבו יושב שופט-נוער. דן יחיד בבית משפט שלום או בבית משפט מחוזי יהיה שופט נוער, ובהרכב של שלושה שופטים יהיה לפחות אחד מהם שופט נוער.

"קטין" – הוא אדם שטרם מלאו לו שמונה עשרה שנה. המועד הקובע לענין סמכות בית המשפט לנוער הוא יום הגשת כתב האישום. מי שהיה קטין באותו מועד יידון לפני בית משפט לנוער, אפילו הגיע לגיל הבגרות לפני פתיחת המשפט נגדו או במשך ניהולו.

"הורה" – להורה ניתן מעמד מיוחד על פי הצעת החוק. הוא מוזמן להיות נוכח במשפט, והוא רשאי אף לקחת חלק פעיל בו ולפעול לטובת הקטין (סעיף 19). בית המשפט לנוער מוסמך אף להעניש אותו (ס' 26 (7), (8)) ולחייבו לשאת בהוצאות הטיפול בנאשם (ס' 29 (א)).

"מעון נעול" – ראה סעיפים 25 (א) ו-26 (5).

1 ע"ר 1944, תוס' 1 מס' 1380, עמ' 128.

(ב) על אף האמור בכל דין, רשאי שר המשפטים בצו להסמיך בית משפט שלום לנוער לרון בפשעים או בסוגי פשעים שהאשם בהם קטין.

שפיטת קטין
ובגיר יחד

4. (א) ככל האפשר, אין להעמיד קטין לדין יחד עם אדם שאינו קטין.

(ב) הואשם קטין יחד עם אדם שאינו קטין, רשאי בית המשפט שאינו בית משפט לנוער, לאחר שמיצת בעלי הדין, לרון בענין; החליט בית המשפט לעשות כן, יהיו לו לגבי הקטין הסמכויות של בית משפט לנוער לפי חוק זה; החליט לא לעשות כן, יצווה על הפרדת משפטו של הקטין ויעבירו לבית משפט לנוער.

5. (א) מצא בית משפט שאינו בית משפט לנוער, בכל שלב שלפני הכרעת הדין, כי הנאשם הוא קטין, יעביר את הענין לבית משפט לנוער והלה ירון בו כאילו הובא מלכתחילה לפניו ורשאי הוא לרון בו מן השלב שאליו הגיע בית המשפט הקודם.

קטין שחובא
לבית משפט
שאינו לנוער

(ב) ראה בית המשפט נסיבות מיוחדות המצדיקות שלא להעביר את הענין לבית משפט לנוער כאמור בסעיף קטן (א), רשאי הוא להמשיך ולרון בו ויהיו לו כל הסמכויות של בית משפט לנוער לפי חוק זה.

(ג) מצא בית משפט שאינו בית משפט לנוער, לאחר הכרעת הדין, כי הנאשם הוא קטין, רשאי הוא, לענין עונש ודרכי טיפול, להשתמש בסמכויות של בית משפט לנוער לפי פרק ה' לחוק זה.

6. מצא בית משפט לנוער במהלך הדיון כי הנאשם אינו קטין, רשאי הוא להמשיך ולרון בענין או להעבירו לבית משפט מוסמך שאינו בית משפט לנוער, והלה ירון בו כאילו הובא לפניו מלכתחילה ורשאי הוא לרון בו מן השלב שאליו הגיע בית המשפט לנוער.

בגיר שחובא
לפני בית משפט
לנוער

דברי הסבר

על כן יהא הכלל, שאין להעמיד לדין קטין יחד עם נאשם בגיר, אך אם בכל זאת הואשם קטין יחד עם אדם שאינו קטין, בידי בית המשפט הברירה להפריד ביניהם ולהעביר את הדיון בקטין לבית משפט לנוער או לרון את שניהם ביחד. במקרה האחרון יהיו לבית המשפט לגבי הקטין הסמכויות של בית משפט לנוער.

רבות מן העבירות המבוצעות על ידי קטינים, ולפעמים על ידי ילדים בגיל רך ביותר, נחשבות לפי פקודת החוק הפלילי, 1936, כפשעים שבהם מוסמך לרון רק בית המשפט המחוזי. בהתחשב עם גיל הנאשם וטיב העבירה רצוי לפעמים כי הקטין יישפט בבית משפט שלום לנוער אמילו הואשם בעבירה מסוג פשע, הוראות הפקודה הקיימת על נושא זה אינן ברורות. רוב שופטי הנוער של בית משפט השלום נהגו לרון גם בפשעים, אך אין הוראה מפורשת המסמיכה אותם לעשות כן. מוצע להסד מיד את שר המשפטים לקבוע בצו את הפשעים שבהם יוסמך לרון בית משפט שלום לנוער.

סעיף 3 (2) לפקודה הקיימת קובע, כי אם תוך כדי הליכים בבית משפט שאינו בית משפט לעבריינים צעירים מתברר שהנאשם או החשוד הוא למטה מבן שש עשרה שנה, הרי אם סבור בית המשפט שאין זה מן הרצוי לדחות את המשפט, רשאי הוא להמיר שיד לרון במשפט ולהכריע בו.

לפי סעיף 3 (1) לפקודה הקיימת, אין הנאת קטין לדין יחד עם נאשם בגיר עושה את בית המשפט לבית משפט לעבריינים צעירים, וההליכים בענינו של הקטין הם לפי סדרי הדין החלים בבית משפט רגיל.

לפי החוק המוצע, יופסקו בדרך כלל ההליכים במקרה כזה והענין יועבר לבית משפט לנוער. רק אם קיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות את אי-העברת המשפט (למשל, אם כבר נגבו רוב העדויות לאחר הקירה מסובכת וממור שכת), יהיה בית המשפט מוסמך לסיים את המשפט בעצמו בסמכות של בית משפט לנוער.

מגמת החוק המוצע היא להפריד ככל האפשר בין נאשם מים קטינים ובין עבריינים בגירים (ראו גם סעיף 8), כדי למנוע השפעתו השלילית של העבריין הבגיר על הקטין. עלולות גם להיווצר תקלות במשפט בשל השוני שבין הליכים כלפי נאשם בגיר לבין הנוגעים לנאשם קטין.

במקרה הפוך, כאשר התברר לבית משפט לנוער כי הנאשם הוא למעשה בגיר, הריהו מוסמך להעביר את הענין לבית משפט רגיל או להמשיך בעצמו לטפל בו. הוראה דומה נמצאת בסעיף 3 (2) לפקודה הקיימת.

7. צו או פסק דין של בית משפט לא יהיה פסול מחמת זאת בלבד, שבגלל גיל הנאשם צריך היה להעמידו לדין לפני בית משפט אחר.
8. (א) בית משפט לנוער יקיים, ככל האפשר, את דיוניו במקום שלא מתנהלים בו משפטים אחרים, או באותו מקום אך לא באותו זמן.
(ב) ככל האפשר, לא יובאו נאשמים קטינים יחד עם נאשמים שאינם קטינים לבית המשפט או ממנו ולא יוחזקו בו יחד.
9. בית המשפט לנוער ידון בדלתיים סגורות, אולם רשאי הוא להרשות לאדם או לסוגי בני אדם להיות נוכחים בשעת הדיון, כולו או מקצתו.

פרק ג': מעצר שהרור וחליבים שלפני המשפט

10. על אף האמור בפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], תשכ"ט—
מעצר קטינים — 1969

- (1) קטין שמלאו לו ארבע עשרה שנה לא יוחזק במעצר ללא צו של שופט לתקופה העולה על עשרים וארבע שעות;
- (2) קטין שלא מלאו לו ארבע עשרה שנה לא יוחזק במעצר ללא צו של שופט לתקופה העולה על שש שעות; אולם באין אפשרות להביא את הקטין לפני השופט תוך הזמן האמור, רשאי הממונה על תחנת משטרה להורות על המשך מעצרו עד שמונה עשרה שעות נוספות אם הדבר דרוש לשם בטחון הציבור

דברי הסבר

באי כוח עומן או סוכנות ידועות לא תיאסר עליהם הכניסה לבית המשפט אלא אם כן נתן בית המשפט צו מיוחד.

החוק המוצע מחמיר עוד יותר, ורק בית המשפט עצמו מוסמך להתיר לאדם פלוני או לסוגי בני אדם (למשל — עתונאים) להיות נוכחים בעת המשפט.

הוראה דומה בדבר סודיות הדיון נמצאת בסעיף 18 לחוק אימוץ ילדים, תש"ך—1960.

אשר למניעת פרסומת בדבר משפטים המתנהלים נגד קטינים, קובע סעיף 24 לחוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך—1960 (כפי שתוקן בשנת תשכ"ח), כי מי שמפרסם שמו של קטין או כל דבר אחר העשוי להביא לידי זיהויו באופן או בנטיבות שיש בהם כדי לגלות שהקטין הובא בפני בית משפט או לייחס לו עבירה, יהיה צפוי לעונש מאסר של שנה אחת, וזאת אף אם הקטין או האתראי עליו הסכים לפרסום.

סעיף 7 ההוראה בסעיף זה משלימה את הוראות סעיפים 5 ו-6, וקובעת שאם כבר ניתן פסק דין, הרי העובדה שלפני גילו האמיתי של באשם היה להביאו לפני בית משפט אחר, היא כשלעצמה לא תפסול את החלטתו של בית המשפט ששפט אותו.

סעיף 8 מגמת סעיף זה היא להרחיק את הנאשם הצעיר מחברת עבריינים בגירים, הן בזמן המשפט והן בדרך אל בית המשפט וכמנו. הוראות משליות מוח בדבר החזקת קטינים במעצר הנפרד מבגירים מוצעות גם בסעיף 13. בסעיף 3 (3) לפקודה הקיימת יש הוראה דומה, אך היא מוציאה במפורש מן הכלל את המקרה שבו הואשמו או הורשעו קטין ובגיר יחד.

סעיף 9 בבתי משפט רגילים הכלל הוא שהדיון מתקיים בפומבי (סעיף 38 (א) לחוק בתי המשפט, תשי"ז—1957). סעיף 3 (4) לפקודה הקיימת קובע:

"מלבד שופטי בית המשפט ופקידיו והצדדים למשפט ואנשים אחרים המעורבים במשפט במישרין, אסור לשום אדם ולשום עורך דין להיות נוכח בבית משפט לעבריינים צעירים אלא ברשות בית המשפט בכל מקרה מסויים שבית המשפט ימצא שרצוי ליתן את הרשות הזאת; בתנאי שאנשים שהם באמת זכאים

סעיף 10 תשוד בעבירה נעצר ומוחזק עד למשפט על פי הוראות פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש). מוצע שתחולתה של פקודה זו על קטינים תהיה כפופה לשינויים הבאים:

(1) הפקודה האמורה מורה על הבאת הנעצר בפני שופט תוך 48 שעות משעת מעצרו. מוצע להקטין תקופה זו לגבי קטינים בגיל 14 עד 18 — ל-24 שעות.

או בטחונו האישי של הקטין או לשם הרחקתו מחברת אדם בלתי רצוי, או אם קיים חשש שהקטין ביצע פשע שענשו מאסר עשר שנים ומעלה ושחרורו עלול להביא להעלמת ראיות;

(3) השופט שלפניו הובא הקטין רשאי לצוות על מעצרו גם מחמת שהדבר דרוש להכשחת בטחונו האישי של הקטין או להרחקתו מחברת אדם בלתי רצוי.

11. הממונה על תחנת המשטרה שהובא אליו קטין שנעצר, יודיע על כך להורה הקטין בהקדם האפשרי; אך אם חשש שהודעה להורים עשויה לפגוע בשלום הקטין, לא יודיע להם אלא לקצין מבחן.

הודעה להורה
הקטין

12. על כל מקרה של מעצר קטין או של חקירה פלילית נגדו תודיע המשטרה לקצין מבחן, והוא יהיה רשאי להשתמש בסמכויותיו של פקיד סעד לפי חוק הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), תשט"ו-1955³, אף שלא לפי צו בית משפט.

תפקידו של
קצין מבחן

13. (א) לא יוחזק קטין במעצר יחד עם אדם שאינו קטין.

מקום המעצר

(ב) שר הסעד רשאי להכריז על מעון כעל מקום מעצר לקטינים.

פרק ד': סדרי דין

14. אין להעמיד קטין לדין כשל עבירה אם עברה שנה מיום ביצועה אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה.

הזמן להעמדת
קטין לדין

דברי הסבר

לענין זה שייך גם סעיף 22, המחייב בית משפט לנוער לדרוש תסקיר קצין מבחן לפני שיקבע לקטין עונש או דרך טיפול. על פי הוראות סעיף 12 ניתנות לקצין מבחן גם סמכויות עזר המטורות לפקיד סעד לצרכי עריכת תסקיר, על פי סעיף 3 לחוק הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), תשט"ו-1955. וזו לשונו:

"רשאי הוא לצורך הכנת תסקירו להיכנס לכל מקום בו נמצא או עשוי להימצא הקטין או חולה הנפש ולחקור כל אדם שהוא סבור שיש לו ידיעות הנוגעות לקטין או לחולה הנפש, וחיוב הנחקר לענות לפקיד הסעד תשובות כנות ומלאות, אך אין הוא חייב לעשות כן אם התשובה עלולה לגולל עליו אשמה פלילית."

סעיף 6 לפקודה הקיימת מטיל על "המפקח הכללי של המשטרה לתקין סידורים שימנעו, ככל האפשר, ילדים או נערים נעצרים מהתחבר אל גדולי, חוץ מקרוב משפחתי, הנאשם בעבירה". מטרת הסעיף המוצע היא להבטיח כי בכל מקרה יוחזק הקטין במקום מעצר מיוחד ומתאים ושלא בהגרת נעצרים בגירים.

סעיף 7 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-סעיף 14, 1965, קובע תקופת המישינות אלה: פשע שדינו מיתה או מאסר עולם - עשרים שנה; פשע אחר - עשר שנים; עוון - חמש שנים; חטא - שנה אחת.

(2) קטין שטרם מלא לו 14 שנה לא יוחזק במעצר ללא צו של שופט לתקופה העולה על שש שעות. אך אם אין אפשרות להגיע אל שופט חוץ פרק זמן כה מוגבל, יהיה הממונה על תחנת המשטרה רשאי להורות על המשך מעצרו של הקטין עד לתקופה כוללת של 24 שעות, ובלבד שדרוש הדבר לאחת מארבע המטרות המפורטות בסעיף 10 (2). בכל מקרה אחר ישוחרר הקטין.

(3) השופט שלפניו הובא הקטין יהיה רשאי להורות על המשך מעצרו לא רק כדי להגן על הציבור אלא גם כאשר טובת הקטין דורשת שלא יתהלך חפשי עד למשפטו. יש לציין כי השופט שלפניו יובא הקטין מיד לאחר מעצרו אינו חייב להיות שופט נוער.

סעיף 27 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965, קובע כי כל עצור זכאי לפי בקשתו, שתימסר בהקדם האפשרי ידיעה על מעצרו לאדם הקרוב אליו וכן לעורך דין. סעיף 11 לחוק המוצע בא להוסיף על הזכות האמורה ולחייב את המשטרה למסור הודעה להורי הקטין גם אם הנעצר אינו מבקש זאת או אף מתנגד למסירת ההודעה.

הודעה על מעצרו של קטין או על עריכת חקירה פלילית נגדו תימסר לקצין מבחן, כדי שיוכל להתחיל עוד בשלבים המוקדמים של ההליך הפלילי באיסוף אינפורמציה לקראת הכנת תסקירו.

15. לא חוגש קובלנה נגד קטין בשל עבירה שבעת ביצועה לא מלאו לו ארבעה עשרה שנה. ילד שלמטה מגיל 14
16. כתב אישום נגד קטין יציין, במידה שהדבר ניתן לבירור, את תאריך לידתו של הקטין. ציין גיל הקטין
17. בית משפט לנוער רשאי, מטעמים מיוחדים שיירשמו, להורות כי נאשם שהוא קטין לא יהיה נוכח בשלב משלבי הדין. דין שלא בפני הקטין
18. באין לקטין סניגור יעזור לו בית המשפט לנוער לחקור את העדים. עורת בית המשפט
19. (א) בית משפט לנוער ימציא להורה הקטין העתקים של החזמנה לדין ושל כתב האישום עם הודעה שהוא רשאי להיות נוכח בשעת הדין, זולת אם קבע בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שאין להמציא את ההעתקים האמורים או אחד מהם. מעמדו של הורה

דברי הסבר

שיירשמו, להרחיק את הקטין מאולם בית המשפט בכל שלב משלבי הדין.

אין הוראה דומה בפקודה הקיימת. בהליכים לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960, מוסמך בית המשפט (לפי סעיף 9) "להימנע מהזמין קטין לפניו, אם הוא סבור שהקטין אינו מסוגל להבין את הענין או שהבנתו עלולה לסכן את שלומו".

סעיף 18 קטין שאינו מיוצג על ידי עורך דין יתקשה בדרך כלל בנייהול הגנתו ובמיוחד בהקרת עדי התביעה. סעיף 8 (5) לפקודה הקיימת אומר לענין זה:

"אם אין הילד או הנער או הנוגרת הרכה מודים בעבירה, יגבה בית המשפט את עדויות העדים לחיזוק האשמה. משכילה עד מן העדים האלה את עדותו היסודית ישאל בית המשפט את הילד או את הנער או את הנוגרת הרכה, או אם בית המשפט ימצא לנכון, את האב או האם או את האפוטרופוס של הילד... אם יש ברצונם להציג איוז שאלות לפני העד..."

אם תחת לשאל שאלות יש ברצון הילד... למסור הודעה, יתיר להם בית המשפט את הדבר הזה. מחובתו של בית המשפט לשים לפני הילד... אותן שאלות שתראינה לנחוצות לשם הסברת דבר-מה בהודעה שנמסרה מפי הילד..."

במקום לצמצם חובתו של בית המשפט למקרים מסויימים, מוצע לעשותה כללית ורחבה יותר.

סעיף 19 בית המשפט עלול לחייב את ההורים לתת התחייבות בדבר התנהגותו של הקטין, לשלם קנס או פיצוי בגללו ולשאת בהוצאות הטיפול בו (ראה סעיפים 26 (3), (7), (8) ו-29). מן הדין אפוא שההורה יקבל העתק מכתב האישום ומן החזמנה לדין ושיורשה לו להיות נוכח בבית המשפט בשעת הדין. אם ההורה אינו מנצל זכות זו רשאי בית המשפט לצוות על היותו נוכח.

כל הסולם הזה אינו הולם מצבו של קטין, שכל משפט פלילי נגדו עשוי לאבד את ערכו אם אינו מתקיים סמוך ככל האפשר למועד ביצוע העבירה. לכן מוצע, שקטין לא יועמד לדין לאחר שעברה שנה מיום ביצוע העבירה אלא במקרים מיוחדים שעליהם באה הסכמתו של היועץ המשפטי לממשלה. בפקודה אין הוראה לענין זה.

סעיף 15 סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965, מאפשר לאזרח פרטי להאשים אדם אחר בעבירה מן המגוונות בתוספת לאותו חוק. לעבירות אלה יש במידה מסויימת גם "אופי פרטי", כגון הסגת בגדול, הקיפת גרימת נזק לרכוש וכד'. מתוך ההנחה הכללית שניהול משפט פלילי נגד קטין, ובמיוחד נגד ילד בגיל רך, עלול לגרום לו נזק נפשי, מן הדין שהחלטה בדבר העמדת קטין לדין תהיה בידי רשויות המדינה בלבד, ולא להרשות שהאזרח הקובל יפתח משפט פלילי נגד ילד, כשלנגד עיניו, דרך כלל, לא טובתו של הילד וחינוכו אלא הענשתו על שפגע בו. על כן מוצע לאסור על הגשת קובלנה פרטית נגד קטין מתחת לגיל 14. הפקודה הקיימת לא נתנה דעתה לנושא זה.

סעיף 16 סעיף 75 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965, מפרט את הענינים שיירשמו בכתב אישום, אך אינו כולל ביניהם את גיל הנאשם. הרי נתון זה הוא הקובע לפני איזה בית משפט יועמד הנאשם לדין ונודעת לו חשיבות רבה גם בענין קביעת העונש (ראה סעיף 25). על כן מוצע, כי תאריך לידתו של הקטין יצויין בכתב האישום.

סעיף 17 סעיף 116 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965, קובע עקרון כללי שאין לדין אדם שלא בפניו, אך בדין פלילי נגד קטין קיימות לפעמים נסיבות, שבהן נוכחות של הקטין בשלב מסויים של הדין עלולה לגרום לו נזק נפשי (למשל, כשגבת המשפט שומע עדות בדבר התנהגותם השלילית של הוריו). לכן מוצע להסמך את בית המשפט, מטעמים מיוחדים

(ב) רשאי בית המשפט לנוער בכל עת לצוות שהורה הקטין יהיה נוכח בבית המשפט.
(ג) כל בקשה שנאשם רשאי להגיש לבית המשפט, רשאי גם הורה הקטין או ידידו הקרוב להגיש במקומו, ורשאים הם לחקור עדים ולהשמיע טענות במקום הקטין או יחד אתו.

20. (א) לאחר הגשת כתב אישום נגד קטין ולפני מתן פסק הדין, רשאי בית משפט לנוער בכל עת לצוות –

(1) שהקטין יוחזק לצרכי הסתכלות במעון או במעון נעול לתקופה שלא תעלה על תשעים יום;

(2) שהקטין יימסר להשגחה זמנית של קצין מבחן עד למתן פסק הדין.

(ב) לפי בקשת קצין מבחן או הממונה על המעונות או הקטין, רשאי בית משפט לנוער לשנות צו שניתן על פי סעיף קטן (א) (1), להאריכו לתקופה נוספת שלא תעלה על חודש, ולתת כל הוראה הדרושה לביצועו או לבטלו.

21. בהכרעת הדין יחליט בית המשפט לנוער על זיכוי הקטין או יקבע שהקטין ביצע את העבירה.

22. קבע בית המשפט לנוער שהקטין ביצע את העבירה, יורה על הגשת תסקיר קצין מבחן לפי סעיף 19 לחוק לתיקון דיני העונשין (דרכי ענישה), תשי"ד-1954, ורשאי בית המשפט לנוער להורות על עריכת בדיקות וחקירות כאמור בסעיף 172 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965.⁵

דברי הסבר

סעיף 21 164 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1963, מחייב את בית המשפט, בתום בירור האשמה, להחליט על זיכוי הנאשם או, אם מצא אותו אשם, על הרשעתו. מוצע לא להייב את בית המשפט לנוער להרשיע את הקטין אם לא ראה לזכותו, אלא לאפשר לו, במקרים מתאימים, להסתפק בקביעה כי הקטין ביצע את העבירה. הנטייה המתקדמת בטיפול בעברייני הצעיר היא להימנע, ככל האפשר, מלהטביע עליו חותם של עברייני, במיוחד כאשר האמצעים שיינקטו לגביו הם בעלי אופי סוציאלי ולא ענשי.

סעיף 22 תסקיר קצין מבחן לפי סעיף 19 לחוק לתיקון דיני עונשין (דרכי ענישה), תשי"ד-1954, נערך בכתב ומכיל ידיעות על ענינים אלה:

- (1) עברו של הנאשם;
 - (2) מצבו המשפחתי של הנאשם עם פרטים מלאים ככל האפשר על הוריו, בן זוגו, ילדיו, אחיו ואחיותיו;
 - (3) מצבו הכלכלי של הנאשם;
 - (4) מצב בריאותם של הנאשם ובני משפחתו;
 - (5) נסיבות פרטיות מיוחדות – אם ישנן – שהביאוהו לידי עבירה.
- קצין המבחן רשאי בתסקירו גם להמליץ לפני בית המשפט על טיב העונש שיש בו, לדעתו, סיכוי להחזיר את הנאשם למוטב.

הוראה דומה מצויה בסעיף 10 לפקודת הקיימת האומרת: "ילד או נער שנאשמו בעבירה, יכול בית המשפט לפי ראות עיניו לדרוש מאת אביו, אמו או אפוטרופסו של הילד או הנער להיות נוכח בבית המשפט, ויכול הוא לתת אותם צווים שימצאם לנחוצים לצורך זה." מצדק גם שמלבד העזרה שבית המשפט מצווה עליה לפי סעיף 18 יהיו גם הוריו או ידידו הקרוב של הקטין רשאים לסייע לו בכל הנוגע לניהול משפטו או לפעול במקומו בכל הליכי הדין. בסעיף 8 (5) לפקודת הקיימת נאמר לענין זה שבית המשפט רשאי, אם ימצא לנכון, לשאול את ההורה או האפוטרופוס של הנאשם אם יש ברצונם להציג שאלות לעדי התביעה.

סעיף 20 מוצע, כי לפני הכרעת הדין יוסמך בית המשפט בכל עת לצוות על החזקת הקטין במעון (אף במעון נעול) לשם הסתכלות. המטרה היא לאפשר לבית המשפט לקבל תמונה מלאה של אופי הנאשם, מוסמכת יותר מהתרשמותו האישית, ותאפשר לו לקבוע ביתר ודאות את העונש או את דרך הטיפול המתאים לקטין. היות והמדובר הוא בשלילת חירותו של הקטין עוד לפני שנקבע כי ביצע את העבירה, תוגבל תקופת הסתכלות זו ל-90 יום, עם אפשרות להאריכה לתקופה נוספת שלא תעלה על חודש. אם הדבר דרוש כדי להגן על הקטין, יוכל בית המשפט גם להעמידו בהשגחתו של קצין מבחן עד למתן פסק הדין. הפקודה הקיימת אינה מאפשרת נקיטת אמצעי ביניים כאלה.

4 ס"ח תשי"ד, עמ' 234.

5 ס"ח תשכ"ה, עמ' 161.

גילוי תסקיר
ותוצאות בדיקות
וחקירות

23. סעיף 173 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965, יחול גם על התוצאות של ההסתכלות לפי סעיף 20 ושל הבדיקות והחקירות שנערכו לפי סעיף 22, ורשאי בית המשפט לנוער להורות על מסירת העתקים מן המסמכים האמורים גם להורה הקטין.

פרק ה': ענשים ודרכי טיפול

החלטת בית
המשפט לגבי
קטין שביצע
עבירה

24. קבע בית משפט לנוער שהקטין ביצע את העבירה ונסתיימו ההליכים האמורים בסעיפים 22 ו-23, יחליט על אחד מאלה:

- (1) להרשיע את הקטין ולגזור את דינו;
- (2) לצוות על אחד או יותר מהאמצעים ודרכי הטיפול המנויים בסעיף 26;
- (3) לפטור את הקטין בלא צו כאמור.

דרכי ענישה

25. (א) קטין שהורשע, רשאי בית משפט לנוער לצוות על החזקתו במעון נעול, לתקופה שיקבע, במקום להטיל עליו מאסר.

(ב) אדם שהיה קטין ביום ביצוע העבירה, לא יוטל עליו עונש מוות, ועל אף האמור בכל דין אין חובה להטיל עליו מאסר עולם, מאסר חובה או עונש מינימום.

דברי הסבר

הסעיף המוצע מסמיך בית משפט לנוער להחליט את הוראות סעיף 173 גם על תוצאות הבדיקות והחקירות שנערכו בזמן שהחזק הקטין לצרכי הסתכלות במעון על פי צו שניתן על ידי בית משפט לנוער בתוקף סמכותו לפי סעיף 20 לחוק המוצע, ורשאי בית משפט לנוער לצוות על מסירת העתקים מהתסקיר והתוצאותיהן של הבדיקות והחקירות גם להורה הקטין.

המצב המשפטי הקיים הוא, שבית משפט אינו רשאי להטיל עונש מאסר, שלא על תנאי, על נאשם שלא מלאו לו 21 שנה אלא לאחר קבלת תסקיר כאמור. (סעיף 19 (ב) ו-1) לחוק לחקירת דיני עונשין (דרכי ענישה), תשי"ד-1954, וסעיף 1 (1) לאכרות דרכי ענישה (תסקיר של קצין מבחן), תשכ"ד-1964, קובץ התקנות 1530, תשכ"ד, עמ' 567.

הסעיף המוצע מחייב את בית המשפט לנוער לקבל תסקיר קצין מבחן בכל מקרה שקבע כי הקטין ביצע את העבירה.

סעיף 172 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965, מסמיך את בית המשפט "לפני מתן גזר הדין... לצוות על בדיקת הנאשם על ידי רופא או מומחה אחר ולצוות על חקירות אחרות הנראות לו מועילות לקביעת העונש". מוצע, שבית משפט לנוער יהא רשאי להשתמש בסמכות זו אף על פי שאין הוא גוזר דינו של הנאשם ואף אם אין בכוננו להענישו.

סעיף 173 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965, קובע:

23. העתק התסקיר של קצין מבחן שנתקבל לפי סעיף 19 לחוק לחקירת דיני העונשין (דרכי ענישה), תשי"ד-1954, ושל תוצאות הבדיקות והחקירות האחרות יימסרו לתובע ולסניגורו של הנאשם, אם יש לו סניגור, ובית המשפט ישמע כל טענה לכתוב בהם; אולם רשאי בית המשפט לצוות שהעתק כאמור יימסר גם לנאשם ורשאי בית המשפט, על פי הצעה מנומקת של קצין המבחן או על פי יזמתו הוא, לצוות מטעמים מיוחדים שאין לגלות את תכנם, כולו או מקצתו, לבעלי הדין.

24. החליט בית המשפט שהקטין ביצע את העבירה, עליו לעשות אחד מאלה:

- (1) להרשיע את הקטין ולגזור את דינו. במקרה זה יוסמך בית המשפט להטיל על הקטין, בכפוף לאמור בסעיף 25, כל עונש שאינו עולה על העונש שנקבע בדין לעבירה הנדונה.
- (2) לצוות על נקיטת אמצעי טיפול כאמור בסעיף 26.
- (3) לפטור את הקטין מבלי לקבוע לגביו כל עונש או דרך טיפול. גם לפי סעיף 18 (א) לפקודה הקיימת מוסמך בית משפט לעבריינים צעירים לבטל את האשמה נגד ילד או נער גם אם נוכח לדעת כי אשם בעבירה.

סמכות בית משפט לנוער לגזור את דינו של קטין לפי סעיף 24 (1) תהיה כפופה לשינויים ולהגבלות הבאים:

- (1) כתחליף לעונש מאסר, רשאי בית המשפט לצוות על החזקת הקטין במעון נעול. מעון נעול מיועד לאותם הקטינים שהתנהגותם הפכה מטוכנת לציבור או לעצמם, ויהיו בו סידורים שימנעו את בריחת הקטינים המוחזקים בו ויגבילו את חופש תנועתם.

- (ג) בקביעת ענשו של קטין יתחשב בית המשפט לנוער, בין השאר, בגילו בשעת ביצוע העבירה.
- (ד) קטין שבשעת גזירת דינו טרם מלאו לו ארבע עשרה שנה, לא יוטל עליו מאסר.

26. ואלה דרכי הטיפול שעליהן רשאי בית משפט לנוער לצוות לפי סעיף 24(2):

- (1) מסירת הקטין לטיפולו והשגחתו של אדם הראוי לכך ואינו הורה הקטין, לתקופה שיקבע בית המשפט, והגבלת זכויותיהם של הורי הקטין כאפוטרופסיו במשך התקופה האמורה;
- (2) העמדת הקטין במבחן;
- (3) קבלת התחייבות, בערובה או בלי ערובה, מאת הקטין או הורוהו בדבר התנהגותו של הקטין בעתיד;
- (4) התייצבות הקטין במעון יומי כמשך תקופה שיקבע בית המשפט;
- (5) החזקת הקטין במעון או במעון נעול לתקופה שיקבע בית המשפט;
- (6) מתן כל הוראה אחרת בדבר התנהגותו של הקטין אם הדבר דרוש לדעת בית המשפט, לטיפול בו;
- (7) חיוב הקטין או הורוהו בתשלום קנס או הוצאות המשפט;
- (8) חיוב הקטין או הורוהו בתשלום פיצוי לאדם שניזוק באותה עבירה.

דברי הסדר

- (ד) בהעמידו את העבריין בהשגחתו של פקיד מבחן לפי צו מבחן; או
 - (ה) בשלחו את העבריין לבית ספר לחינוך עברי-יינים צעירים או למוסד שנועד לכך על ידי שר הסעד, לתקופה שאינה פחותה משנה; או
 - (ו) (בוטל).
 - (ז) בצוותו על העבריין לשלם קנס, דמי נזק או הוצאות; או
 - (ח) בצוותו על אביו של העבריין, על אמו או על אפוטרופסו לשלם קנס, דמי נזק או הוצאות; או
 - (ט) בצוותו על אביו של העבריין, על אמו או על אפוטרופסו לתת ערובה להנהגתו הטובה; או
 - (י) בדונו אותו למאסר, כשהעבריין נער; או
 - (יא) בטפלו במשפט הנדון בכל אופן חוקי אחר.
- השינויים העיקריים בין הפקודה הקיימת והחוק המוצע הם -
- (1) הוראות הפקודה חלות על קטינים עד גיל 16 בלבד והחוק המוצע יחול על כל קטין, היינו עד גיל 18;
 - (2) החוק המוצע מכיר לראשונה באפשרות של התייצבות הקטין במעון יומי;
 - (3) המושג של מעון נעול מופיע בפעם הראשונה בחוק המוצע.

- (2) אין להטיל עונש מוות על אדם שהיה קטין ביום ביצוע העבירה, ואין חובה להטיל עליו מאסר עולם, מאסר חובה או עונש מינימום. לפי סעיף 13 לפקודה הקיימת רשאי בית משפט לעבריינים צעירים להטיל עונש מאסר או לנקוט אמצעים אחרים לגבי ילד, נער או בוגר רך שנמצא אשם בעבירה שדינה מוות או מאסר עולם. לגבי עבירה שדינה מוות, מוצע להפוך את רשות ההקלה לחובה.
- (3) אין להטיל עונש מאסר על קטין שטרם מלאו לו 14 שנה. חוראת דומה נמצאת בסעיף 12(1) לפקודה הקיימת.

סעיף 26 מגמתו של בית משפט לנוער היא בדרך כלל לשקם באמצעות דרכי טיפול מתאימות את הקטין שהובא בפניו, יותר מאשר להענישו. משום כך פתוחות בפניו דרכי טיפול בנוסף לדרכי ענישה. הסעיף המוצע מפרט את דרכי טיפול אלה.

גם הפקודה הקיימת מסמיכה, בסעיף 18, בית משפט לעבריינים צעירים לנהוג לגבי ילד או נער באחת הדרכים האלה -

"(א) בבטלו את האשמה; או

- (ב) בשחררו את העבריין על מנת שיקבל עליו התחייבות; או
- (ג) בשחררו את העבריין כאמור, ובמסרו אותו לטיפול של קרוב או אדם אחר הראוי לכך; או

דרכי טיפול המחייבות את הורה הקטין

27. (א) לא יתן בית משפט לנוער צו לפי סעיף 26 שיש בו כדי לחייב את הורה הקטין, אלא לאחר שניתנה לו הזדמנות נאותה להשמיע טענותיו.

(ב) צו כאמור בסעיף קטן (א) ניתן לערער כאילו היה פסק דין נגד הורה הקטין.

(ג) הוגש ערעור על ידי הקטין בלבד, רשאי בית המשפט הדין בערעור לדון גם בכל צו של בית המשפט לנוער המחייב את הורה הקטין.

תחולת חוקים בעניני מבחן ודרכי ענישה

28. (א) מבחן שהוטל על קטין לפי סעיף 26 (2) יחולו עליו, בשינויים המחוייבים, הוראות פקודת העמדת עבריינים במבחן, 1944; אולם אם הפר הקטין תנאי מתנאי המבחן, לא יטיל עליו בית המשפט לנוער עונש בשל כך אלא רשאי הוא להורות על אחת מדרכי הטיפול המנויות בסעיף 26.

(ב) על דרכי הטיפול המנויות בפסקאות (3), (7) ו-(8) סעיף 26 יחולו, בשינויים המחוייבים, הוראות חוק לתיקון דיני העונשין (דרכי ענישה), תשי"ד-1954.

הוצאות טיפול

29. (א) הורה בית משפט לנוער על דרך טיפול כאמור בפסקאות (1), (4), (5) או (6) לסעיף 26, רשאי הוא לצוות כי הקטין או הורהו ישאו בהוצאות הטיפול, כולן או מקצתן, אם נוכח שיש להם האמצעים הדרושים לכך.

ד ב ר י ה ס ב ר

של קצין מבחן, שתפקידו לפקח על הליכותיו של הנתון למבחן, ולייעץ לו בארוחות חייו ולכוונו לדרך השיקום. אם הפר הנתון למבחן את הוראות הצו, רשאי בית המשפט לפעול באחת משתי דרכים: (1) להטיל קנס על הנתון במבחן ולהשאיר את צו המבחן בתקפו, או (2) ליתן נגדו גזר דין על העבירה המקורית שבגללה ניתן צו המבחן. אולם לפי החוק המוצע לא יהיה בית משפט לנוער רשאי להעניש קטין שהפר את תנאי המבחן, אלא רק לצוות על נקיטת אמצעי הטיפול המפורטים בסעיף 26. ציווה בית משפט לנוער על קבלת התחייבות מהקטין או הורהו, על הטלת קנס או על תשלום פיצוי למי שנפגע עקב העבירה, יחולו על הטלתם וגבייתם של חיובים אלה. הוראות הכלליות של חוק לתיקון דיני עונשין (דרכי ענישה), תשי"ד-1954. לפי סעיף 31 לאותו חוק מוגבל סכום הפיצוי ל-1500 ל"י.

29 סעיף בית משפט לנוער שהחליט על מסירת הקטין לטיפול והשגחה, על התייצבותו במעון יומי או על החזקתו במעון, רשאי לצוות כי הקטין או הורהו ישאו בהוצאות הכרוכות במתן הטיפוליים האמורים, כולן או מקצתן. הוראה דומה נמצאת בסעיף 10 לחוק הנוער (טיפול והשגחה), תשי"ך-1960 ועל כן יחולו על הצו הוראות החוק האמור בענין זה, כלומר: תקפו של החיוב בהוצאות יישאר בעינו גם אם פקעה ההחלטה בדבר החזקת הקטין במעון או בדבר טיפול אחר בו; ההחלטה על הטלת הוצאות תוצא לפועל על ידי פקיד סעד אם בית המשפט לא הורה על הוצאת לפועל בדרך אחרת; בית המשפט יוכל לשנות את ההחלטה בדבר החיוב בהוצאות (סעיפים 10, 14 ו-18 לחוק הנוער (טיפול והשגחה), תשי"ך-1960).

על פי הפקודה הקיימת רשאי בית משפט לעבריינים צעירים, לאחר שהחליט לשלוח קטין לבית ספר לעבר-

27 סעיף בין דרכי הטיפול שיכול בית המשפט לנוער לצוות עליהם לפי סעיף 26, רשאי הוא לדרוש מהורה הקטין התחייבות להתנהגותו של הקטין, לחייבו בתשלום קנס או הוצאות המשפט, או לחייבו בתשלום פיצוי למי שניזוק על ידי העבירה. כדי להבטיח שהורה לא יחוייב שלא בפניו, מוצע שבית המשפט לא יצווה כאמור אלא לאחר שנתן להורה הזדמנות נאותה להשמיע את דבריו.

פסק הדין של בית משפט לנוער ניתן לגבי הקטין בלבד, אך כאמור יכול שיכלול גם צווים נגד ההורה. במקרה כזה נחשב הצו גם כפסק דין נגד ההורה עצמו, והוא יוכל לערער עליו כאילו היה צד למשפט. ערעור הקטין בלבד, יוסמך בית המשפט לדון גם באותו חלק בפסק הדין שלפיו חוייב ההורה.

הוראות דומות נמצאות בסעיף 11 לפקודה הקיימת, הקובע לאמור:

(4) צו (המחייב את ההורה) יכול להינתן נגד אב או אם או אפוטרופוס שדרשו מהם להיות נוכחים במשפט ולא נכחו, אך פרט לכל האמור כאן לא יינתן צו כזה אלא אם כן נתנו לאב או לאם או לאפוטרופוס אפשרות להשמיע את טענותיהם.

(5)
(6) האב או האם או האפוטרופוס תהיה להם הזכות לערער על צו שניתן נגדם על פי סעיף זה, ממש כאותה הזכות שהיתה להם אילו נתחייבו הם עמם בעבירה שנאשם בה הילד או הנער."

28 סעיף משציווה בית משפט לנוער, על פי החוק המוצע, על העמדת קטין במבחן, יחולו הוראות פקודת העמדת עבריינים במבחן, 1944. לפי פקודה זו, רשאי בית המשפט להעמיד את הנאשם בפיקוחו

(ב) דין צו שניתן לפי סעיף קטן (א) כדין חיוב בהוצאות טיפול שניתן לפי סעיף 10 לחוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960, והוראות החוק האמור בדבר גביית הוצאות הטיפול ושינוי החיוב יחולו על הצו בשינויים המחוייבים.

30. בית המשפט לנוער שציווה על דרך טיפול כאמור בסעיף 26 רשאי, לפי בקשת קצין מבחן או הממונה על המעונות וכל עוד לא בוצע הצו במלואו, להחליפה ולצוות על דרך טיפול אחרת.

החלפת דרך הטיפול

31. (א) ציווה בית משפט לנוער על החזקת קטין במעון נעול, רשאי הממונה על המעון נות להעביר את הקטין מהמעון הנעול ולהחזיקו במעון שאינו מעון נעול.

העברה ממעון נעול למעון רגיל

(ב) ציווה בית משפט לנוער על החזקת קטין במעון שאינו מעון נעול, לא יוחזק הקטין במעון נעול אלא באישור בית המשפט, אולם רשאי הממונה על המעונות, אם קיימות לדעתו נסיבות המצדיקות זאת, להעביר את הקטין למעון נעול לתקופה שלא תעלה על שלושים יום.

32. ציווה בית משפט לנוער על החזקת קטין במעון שאינו מעון נעול, רשאי הממונה על המעונות להורות על החזקתו בידי משפחה אומנת שיקבע לכך, ולענין חוק זה יראו את הקטין כאילו הוא מוחזק במעון.

החזקת הקטין בידי משפחה אומנת

33. בית המשפט לנוער רשאי, על פי בקשת הממונה על המעונות, להאריך עד שנה אחת נוספת את התקופה שבה יוחזק קטין במעון או במעון נעול, אם הדבר דרוש, לדעת בית המשפט, להשלמת הטיפול בו או להכשרתו למקצוע.

הארכת החזקת המעון

ד ב ר י ה ס ב ר

הפקדה הקיימת אינה מבחינה בין מעון רגיל למעון נעול ומדברת על בית ספר לעבריינים צעירים או מוסד אחר שנועד לכך על ידי שר הסעד. מקום שבית המשפט לא הורה על החזקת הקטין במקום פלוגי, קובע הממונה על המעונות, בתוקף סמכותו לפי תקנות הסות הנוער (מעונות), תש"ט-1955, את המקום שבו יוחזק הקטין.

סעיף 32 כבר כיום קיים בונה שלפיו קטין שנשלח למעון נמסר לידי משפחה אומנת, אלא שאין בסיס בחוק להסדר זה. בית המשפחה אינו נחשב כמקום מאסר חוקי, ואם הקטין בורח ממנו, אין המשטרה מוסמכת לעצרו ולהעמידו לדין כמי שברח ממאסר.

החוק המוצע מסמך את הממונה על המעונות להורות, כי קטין שנשלח על ידי בית משפט לנוער למעון רגיל, יוחזק בידי משפחה אומנת, אם ראה שהדבר הוא לטובת הקטין. עם זאת יראו את הקטין כאילו הוא מוחזק במעון, ואם יברח מהמשפחה, אפשר לנקוט את האמצעים הנהוגים במקרה של בריחה ממעון.

סעיף 33 בית המשפט שגור מאסר על עברייני אינו רשאי לתאריך את תקופת מאסרו. לא כן לגבי קטינים, שמלכתחילה קובע בית משפט לנוער תקופה מוגבלת להחזקת הקטין במעון, וייתכן שבחום תקופה זו טרם הושלמו הטיפול המשקם או ההכשרה המקצועית. על כן מוצע להסמך את בית המשפט לנוער לתאריך את התקופה לשנה נוספת, אם הדבר דרוש להשלמת הטיפול או ההכשרה.

יינים צעירים או למוסד, לחייב את הוריו לשאת בהוצאות החזקתו במוסדות האמורים. החוק המוצע מסמך את בית המשפט לנוער להטיל את הוצאות הטיפול גם על הקטין עצמו אם יש לו האמצעים הכספיים הדרושים לכך.

סעיף 30 בית משפט רגיל מטעים את מלאכתו עם מתן פסק דינו, ואין הוא מוסמך לשוב כעבור זמן מה ולשקול מחדש את העונש שהטיל. אולם כאשר הנשפט הוא קטין עלול להתערער צורך בשינויים בדרכי הטיפול שעליהן ציווה בית המשפט לנוער, כדי להתאימן להתפתחותו של הקטין. הסעיף המוצע יאפשר לבית המשפט לנוער להחליף את דרך הטיפול שעליה ציווה מלכתחילה, וזאת על פי בקשת קצין מבחן או הממונה על המעונות, היודעים למסור לבית המשפט על תגובת הקטין (שלילית או חיובית) לטיפול שקיבל לפי החלטתו הקודמת של בית המשפט.

סעיף 31 קטין שנשלח על ידי בית משפט לנוער למעון נעול יכול לשפר את התנהגותו עד שלא יהא עוד צורך להחזיקו במעון נעול. על כן מוצע להסמך את הממונה על המעונות להעבירו למעון רגיל. אולם הממונה לא יהיה רשאי, על דעת עצמו, לפעול בכיוון ההפוך ולהעביר קטין ממעון רגיל למעון נעול, שבו המשטר חמור יותר והחופש האישי של הקטין מוגבל, אלא בנסיבות מיוחדות ולתקופה שלא תעלה על 30 יום. מכאן ואילך טעונה ההעברה אישור בית המשפט.

משך החזקה
במעון

34. על אף האמור בסעיפים 25 (א), 26, 30 ו-33, לא יוחזק אדם במעון או במעון בעול ולא יהיה חייב להתייצב במעון יומי לאחר שמלאו לו עשרים שנה.

פרק ו': שחרור מוקדם ממעון

ועדת שחרורים

35. (א) שר הסעד יקים ועדות שחרורים לענין חוק זה ויקבע את אזורי פעולתם.
(ב) ועדת שחרורים תהיה של חמישה; יושב ראש הועדה יהיה שופט שמינה שר המשפטים ושאר חבריה יהיו קציני מבחן, רופא, מתנחל ואדם אחר, שמינה שר הסעד.
(ג) הודעה בדבר הקמת ועדת שחרורים ובדבר הרכבה תפורסם ברשומות.
(ד) המגין החוקי בשיבות של ועדת שחרורים יהיה שלושה וביניהם היושב ראש.

שחרור ממעון

36. (א) קטין המוחזק במעון או במעון בעול על פי צו לפי סעיפים 25 (א), 26 או 30 ועברה שנה מיום כניסתו למעון, רשאית ועדת שחרורים לצוות על שחרורו.
(ב) ועדת שחרורים רשאית להתנות את השחרור בתנאים, ורשאית היא לשנות מדי פעם בפעם את התנאים.

(ג) הפר משוחרר תנאי שנקבע לפי סעיף קטן (ב) או הוראת קצין מעקב לפי סעיף 39, רשאית ועדת השחרורים לבטל את שחרורו ולצוות על החזרתו למעון.

חופשה

37. (א) הממונה על המעונות רשאי להרשות לאדם המוחזק לפי חוק זה במעון או במעון בעול לצאת ממנו לחופשה לתקופה שלא תעלה על שלושים יום לשנה, ובאישור ועדת שחרורים - לתקופה ארוכה יותר.
(ב) חופשה כאמור יכול שתינתן בתנאים והממונה על המעונות רשאי לבטלה בכל עת.

דברי הסבר

לתקופה העולה על שנה אחת, ועברה שנה מיום מתן פסק הדין או הצו אך לא הגיע עוד זמן שחרורו לפיו, ישחררו שר הסעד, אם באה על כך המלצת ועדת שחרורים.

(ב) שר הסעד רשאי, על פי המלצת ועדת שחרורים, לבטל את שחרורו של ילד, נער או בוגר רך כאמור בכל עת בשל טעמים מיוחדים.

(ג) שחרור לפי סעיף זה יכול שיתנה בתנאים או בלי תנאים, הכל לפי ראות עיני ועדת השחרורים או שר הסעד, אלא שאם היה התנאי שהמשוחרר יהא נתון לטיפול עוקב, לא יעלה זמן הטיפול על 3 שנים.

ועדת שחרורים - 20ב. (א) ועדת שחרורים תהיה של חמישה, והם:

- (1) שופט שנתמנה על ידי שר המשפטים והוא יהיה יושב ראש הועדה;
- (2) הממונה על המעונות במשרד הסעד או בא כוחו;
- (3) פקיד המבחן הראשי או בא כוחו;
- (4) רופא שנתמנה על ידי שר הסעד;
- (5) מתנחל שנתמנה על ידי שר הסעד;

(ב) הודעה על מינויים לוועדת שחרורים תפורסם ברשומות.

מגין חוקי - 20ג. שלושה מחברי ועדת שחרורים ובהם היושב ראש הם מגין חוקי לקבלת כל החלטה.

לפי החוק המוצע, כל מי שטרם מלאו לו 18 שנה בשפט בבית משפט לגורר, בהתחשב עם הומרת העבירה רשאי בית משפט לגורר לצוות על החזקתו במעון תקופה ארוכה, ולפי סעיף 33 קיימת גם אפשרות של הארכת התקופה בשנה נוספת. אף על פי כן, מוצע כי אדם שמלאו לו עשרים שנה לא יהיה חייב להישאר או להתייצב במעון. מוסדות אלה והשירותים הניתנים בהם אינם מתאימים למי שהגיע לגיל עשרים, והמשך החזקתו במעון עלול להפריע לניהול החקיקה של המעון ולחינוך הנערים האחרים המוחזקים בו, בלי שהמחזק עצמו יפיק תועלת מהימצאותו שם.

הוראה דומה נמצאת בסעיף 18 לפקודה הקיימת, הקובע כי "בשום פנים לא ייעצר העבריין במכון כזה (בית ספר לתיקון עבריינים או מכון אחר) לאחר מלאת לו עשרים שנה".

סעיפים 34 עד 37 גרים, הפועלות לפי הוראות חוק לתיקון דיני העונשין (דרכי ענישה), תשי"ד-1954, קיימת כבר היום ועדת שחרורים מיוחדת לעבריינים צעירים, וזאת על פי תיקון לפקודה הקיימת שנתקבל בכנסת בשנת תשי"ז-1957.

ואלה הסעיפים שהוספו לפקודה הקיימת:

"שחרור נעצרים לפני הזמן - 20א. (א) ניתן פסק דין או צו שלא לפי סעיף 16 לפקודה להחזקת ילד, נער או בוגר רך במקום מעצר, במוסד או במקום אחר

פרק ז': טיפול עוקב

38. (א) מי ששוחרר ממעון או ממעון נעול כתום התקופה שקבע בית המשפט לנוער לפי סעיפים 25 (א), 26, 30 או 33, יעמוד תחת השגחתו של קצין מעקב שנה אחת מיום שחרורו.

(ב) מי ששוחרר ממעון או ממעון נעול לפי החלטת ועדת שחרורים לפי סעיף 36 יעמוד תחת השגחה כאמור שנה אחת או עד תום התקופה שקבע בית המשפט להחזקתו במעון, הכל לפי התקופה הארוכה יותר.

דברי הסבר

(ז) על פי החוק המוצע רשאי הממונה על המעונות, באישור ועדת שחרורים, להרשות לקטין לצאת מהמעון לתקופה שתיראה לה. לפי הפקודה הקיימת אפשרות זו מוגבלת ל-30 יום.

(ח) בחוק המוצע נאמר במפורש כי הממונה על המעונות רשאי בכל עת לבטל חופשה שניתנה למי שהחוק במעון.

מטרת פרק זה היא לסייע למטפלים בקטין להרגילו לחיים תקינים דרך החזרה בהדרגה לחברה תוך פיקוח עליו ומתן האפשרות להשיבו למעון אם יתברר כי שחרורו היה מוקדם מדי.

הוראות פרק זה לא יחולו על קטין שהורשע ונגזר עליו עונש מאסר על ידי בית משפט לנוער בחוק סמ"כ כותו לפי סעיף 24 (1) לחוק המוצע. על קטין כזה יחולו ההוראות שבחוק לחיקוי דיני העונשין (דרכי ענישה), תשי"ד-1954, בדבר הקדמת שחרורם של אסירים מבוגרים.

נוהל בוועדת שחרורים - 20. לא תמליץ ועדת שחרורים על שחרור לפי סעיף 20 עד שתתן למנהל המעון בו מהזק הילד, הנער או הבוגר הרך - הכל לפי הענין - ולפקיד מבחן, הודמנות להשמיע דברים; ולא תמליץ שלא לשחרר ילד, נער או בוגר רך, עד שתתן לו, להוריו ולעורך דינו, להשמיע דברים.

חופשה - 20. רשאי הממונה על המעונות או מי שהוסמך לכך על ידי לתת לילד, לנער או לבוגר רך, המהזקים במקום מעצר, במוסד או במקום אחר, חופשה לתקופה שלא תעלה על שלושים יום, בתנאי או ללא תנאי, הכל כפי שייראה לממונה על המעונות או לאדם שהוסמך על ידיו.

מוצע לחזור על הוראות אלה בשינויים קלים ובהתאמה להוראות החוק המוצע.

ואלה השינויים העיקריים:

(א) הממונה על המעונות אינו נכלל בין חברי ועדת שחרורים, כי על פי סעיף 37 (א) לחוק המוצע טעונה החלטת הממונה בדבר מתן חופשה לתקופה העולה על שלושים יום אישור מאת ועדת השחרורים, ואין זה רצוי שהוא עצמו ישב בוועדה שמתפקידה לאשר או לבטל את החלטותיו.

(ב) לא שר הסעד יצווה לשחרר את הקטין על פי המלצת ועדת השחרורים, אלא הוועדה עצמה תהיה מוסמכת לצוות על שחרור הקטין; שר הסעד חייב היום לפעול לפי המלצתה ואין הצדקה לעכב את השחרור עד לקבלת הוראה פורמלית מאת השר.

(ג) ועדת השחרורים תהיה רשאית לשנות מומן לזמן את התנאים לשחרורו של הקטין.

(ד) ועדת שחרורים תהיה מוסמכת לבטל שחרורו של אדם שהפך את תנאי השחרור או לא ציית להוראות קצין מעקב.

(ה) החליט בית משפט לנוער על החזקת קטין במעון, לא ישוחרר הקטין לפני שעברה לפחות שנה אחת מיום כניסתו למעון. לפי הפקודה הקיימת (20 א) (ב) רשאי שר הסעד לפי המלצת ועדת שחרורים לשחררו גם תוך השנה הראשונה.

יצוין כי לפי סעיף 17 (ב) לחוק לחיקוי דיני העונשין (דרכי ענישה), תשי"ד-1954, מבוגר שנשלח למאסר לתקופה העולה על ששה חדשים, אין ועדת שחרורים מוסמכת להמליץ על שחרורו עד שנשא שני שלישים מעשור.

(ו) הנוהל בוועדת שחרורים, שנקבע במפורש בסעיף 20 לפקודה הקיימת, יוסדר, לפי החוק המוצע, לא בחוק אלא בתקנות ששר המשפטים יהיה רשאי להחליט לפי סעיף 44 (ב).

סעיף 38

הטיפול בקטין אינו מסתיים עם שחרורו מהמעון בתום התקופה שקבע בית המשפט או בצו שחרור של ועדת שחרורים כאמור בסעיף 36. יש לעזור לו להיקלט בחברה לאחר צאתו מהמעון, ולשם כך ראוי שבמשך תקופת המעבר לחיים רגילים יעמוד תחת השגחתו של קצין מעקב.

בשנת תשי"ז-1957 חוקנה הפקודה הקיימת ושר הסעד הוסמך לקבוע בתקנות כללים לטיפול עוקב בקטינים לאחר שחרורם. בחוק סמכות זו התקין שר הסעד את תקנות עבריינים צעירים (טיפול עוקב), תשכ"ד-1964 (ק"ח 1565, תשכ"ד, עמ' 1056). אולם התקנות הללו רק על הצעירים ששחררו על פי המלצת ועדת שחרורים לפני תום התקופה שפסק להם בית המשפט.

מוצע עתה, כי כל מי ששוחרר ממעון, גם אם החזק שם כל התקופה שקבע בית המשפט, יהיה כפוף לטיפול עוקב. הוראה זו נועדה להבטיח את רציפות הטיפול בקטין עד לחזרתו המלאה לחיי חברה תקינים.

לפי תקנה 4 לתקנות עבריינים צעירים (טיפול עוקב), תשכ"ד-1964, ידאג קצין מעקב לשלומם הנופני של המשותתרים, לתכונן קליטתו בחברה עם צאתו ממעון החסות, ולהחזרתו לחיי חברה תקינים, תוך מגע ושיחוח פעולה עם הוריו, משפחתו, אפוסטרופוסו, השירותים הציבוריים וכל גורם היכול לעזור בכך. קצין המעקב יסייע למשחרר בקבלת הכשרה מקצועית ובטידור בעבודה; ואם היה בגיל חינוך חובה יסייע לקליטתו במסגרת לימודית מתאימה.

39. מי שנמצא בטיפול עוקב חייב לציית להוראות של קצין מעקב בדבר –
 (1) המקום והתנאים של מגוריו;
 (2) לימודיו, עבודתו ובילוי זמנו הפנוי;
 (3) שמירת קשר עם קצין המעקב.
40. טיפול עוקב ייפסק לאחר שמלאו לאדם עשרים שנה או לאחר שנקרא להתייצב משך טיפול עוקב לשירות סדיר בצבא-הגנה לישראל.
41. מי שנמצא בטיפול עוקב, רשאי בית המשפט לנוער, על פי בקשתו או בקשת קצין מעקב, לקצר או לבטל את הטיפול העוקב אם נוכח כי הטיפול מיותר.

פרק ח': שונות

42. קטין המוחזק במעון או במעון נעול על פי צו לפי סעיפים 25 (א), 26, 30 או 33, רואים אותו כמי שנתון במעצר או במאסר חוקי, ואם נמלט ממנו, או שבוטל שחרורו ממנו או שנסתיימה או בוטלה חופשתו ממנו, רשאי שוטר לעצרו ללא צו מעצר ולהחזיקו במעצר עד להתחרתו למעון או למעון הנעול שממנו נמלט או שוחרר.
43. מי שמשוטט, או שנמצא ללא מטרה חוקית, בקרבת מעון או מעון נעול ואינו עוזב את המקום כשנדרש לעשות כן על ידי שוטר או האחראי על המעון או מי שהאחראי הסמיכו לכך, דינו – מאסר שלושה חדשים.
44. (א) שר הסעד ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו, לרבות התנאים שבהם יוחזקו קטינים במעונות ובמעונות נעולים.

דברי הסבר

סעיף 39 כדי להבטיח את יעילות פיקוחו של קצין המעקב קובע החוק המוצע חובת ציות להוראותיו בכל הנוגע לשיקומו של המשוחרר. אין חובה כזו בחוק הקיים, אבל לענין החוק המוצע היא דרושה, שכן קיימת אפשרות שעל אי-ציות יחייב מי ששוחרר לפני תום התקופה לחזור למעון להשלמת התקופה.

סעיף 40 במקביל להוראת סעיף 34 שלפיה לא יוחזק אדם במעון לאחר שמלאו לו עשרים שנה, מוצע גם שטיפול עוקב ייפסק בהגיעו לגיל 20. כיוצא בזה, לא יהיה עוד צורך בהמשך הטיפול לאחר גיוסו של המשוחרר לצה"ל.

סעיף 41 טיפול עוקב יכול שיהיה מיותר באחד מן השניים: (א) כאשר אין עוד צורך בו לאחר שהמשוחרר נקלט בחברה; (ב) כאשר המשוחרר מגיב בצורה שלילית לטיפול שניתן לו ואינו מוכן לשתף פעולה עם קצין המעקב.

מוצע, שבמקרים כאלה יוסמך בית המשפט לנוער לצוות על ביטולו של הטיפול העוקב או על קיצור תקופתו.

סעיף 42 על פי פקודת סדרי הדין הפלילי (מעצר והיפוש) ניתן לעצור, ללא צו מאסר של שופט, מי שנמלט או מנסה להימלט ממשמר חוקי. מוצע להבהיר כי גם מי שמוחזק במעון על פי חוק זה ייחשב כנתון במשמר חוקי. לפי זה, אם יברח מהמעון, או אם

לא יחזור אליו בסיום חופשתו, יהיה כל שוטר רשאי לעצרו עד לשובו למעון בלי להיזקק לצו מעצר מבית המשפט.

הוראה דומה נמצאת בסעיף 20 (2) לפקודה הקיימת בו נאמר:

"בתוך זמן מעצרו ובשעה שמוליכים אותו למקום המעצר או ממנו נחשב הנעצר כנתון במשמר חוקי, ואם נמלט מותר לתפשו בלא צו מאסר ולהחזירו למקום המעצר."

סעיף 43 שוטטותם של אנשים מסביב למעונות, וביניהם גם בעלי אופי שלילי, היא תופעה מצויה. כדי להרחיק מעל המוסד החינוכי כל הפרעה מן החוק, מוצע ליתן לאחראים עליו סמכות להרחיק ממנו אנשים שנוכחותם מפריעה לסדר התקין.

סעיף 44 שר הסעד אחראי להפעלת החוק ולהתקנת התקנות הדרושות לביצועו, ואילו שר המשפטים יוסמך לקבוע תקנות סדרי דין לבית משפט לנוער ולועדות השחרורים, במידה שלא נקבעו בחוק. על פי סעיף 5 לפקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות), רשאים שר המשפטים ושר המשטרה להתקין תקנות בדבר זיהויים של עצורים על ידי צילומים, תוארי גוף או טביעת אצבע. לגבי קטין החשוד בעבירה קיים חשש שנטיילת טביעת אצבעותיו עלולה לפגוע בו מבחינה פסיכולוגית מתוך מסקנה מוטעית כי טביעת החברה כבר הוא נחשב כעברייני.

(ב) שר המשפטים רשאי להתקין תקנות סדרי דין לבתי המשפט לנוער במידה שלא נקבעו בחוק, ורשאי הוא להתקין תקנות סדרי דין להליכים לפני ועדת שחרורים.
 (ג) תקנות לפי פקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות) בדבר טביעת אצבעות של קטינים לא יותקנו אלא לאחר התייעצות עם שר הסעד.

תחילת החוק לגבי קטינים מסויימים

45. (א) לגבי קטינים ממין זכר שמלאו להם שש עשרה שנה ייכנס חוק זה כולו או מקצתו לתקפו ביום שנקבע בצו של שר הסעד בהסכמת שר המשפטים.
 (ב) צו שניתן לפי סעיף קטן (א) יכול שיהיה מסווג לפי עבירות, דרכי טיפול, גיל הקטינים או כל סיווג אחר.

תיקון חוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960

46. בחוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960 -

(1) בסעיף 1, במקום הגדרת "בית משפט" יבוא:

"בית משפט" - בית משפט שלום לנוער כמשמעותו בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשכ"ט-1969;

(2) בסוף סעיף 16 ייוסף:

"שהוא שופט נוער" כמשמעותו בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשכ"ט-1969;

(3) סעיף 21 - בטל.

הוראות מעבר

47. הוגש לבית משפט כתב אישום לפני תחילתו של חוק זה, יימשכו הליכי המשפט, לרבות הדיון בערעור, כאילו לא נכנס חוק זה לתקפו; אולם הוראות סעיפים 30 עד 34 ופרקים ו' ו-ז' לחוק זה יחולו, בשינויים המחוייבים, על עושים ודרכי טיפול שצויה עליהם בית המשפט לעבריינים צעירים בתוקף סמכותו לפי פקודת העבריינים הצעירים, 1937.

ביטול

48. פקודת העבריינים הצעירים, 1937 - בטלה.

דברי הסבר

ישפטו בהליכים לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960, הן בערכאה ראשונה והן בבית משפט מחוזי. ואלה הוראות בחוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960, שהסעיף המוצע הן בהם:

1. בחוק זה - "בית משפט" - בית משפט שלום;
16. החלטה של בית משפט לפי חוק זה ניתנת לערעור לפני בית משפט מחוזי; בערעור ידון בית המשפט המחוזי בשופט אחד.
21. שר המשפטים רשאי, בהסכמת נשיא בית המשפט העליון, לקבוע ששופט פלוגי ישמש, לתקופה שיקבע ושללא תפחת משנה אחת, רק בשפיטה לפי חוק זה ובשפיטה בענינים פליליים שפקודת העבריינים הצעירים, 1937, חלה עליהם.

הועלתה הצעה לאסור כליל את הטבעת אצבעותיהם של קטינים אלא שהוראה כזאת עשויה לפגוע בעבודתה של המשטרה. כדי להפחית עד כמה שאפשר את האפשרות של פגיעה נפשית בקטינים מוצע, שלפני התקנתן של תקנות בדבר טביעת אצבעותיהם של קטינים חקויים התייעצות עם שר הסעד.

סעיף 45 הפקודה הקיימת חלה על קטינים ממין זכר רק עד גיל 16, ואילו הצעת החוק חלה על כל קטין, היינו מי שטרם מלאו לו 18 שנה. כדי לאפשר לשלטונות להסנין את השירותים ולהקים את המוסדות הדרושים לטיפול בנערים בני 16 ו-17, מוצע להחיל עליהם את החוק החדש בצורה הדרגתית ובמועדים שיקבע שר הסעד בהסכמת שר המשפטים.

סעיף 46 מוצע כי בתי המשפט לנוער ידונו לא רק בקטינים הנאשמים בפלילים אלא גם בבקשות הנוגעות לקטינים נזקקים לפי הוראות חוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960. הליכים לפי חוק אחרון זה מובאים היום לפני שופטי שלום שהועדו להפיקיד זה על פי סעיף 21 לאותו חוק, ואילו ערעורים על החלטותיהם נשמעים בבית משפט מחוזי הדין בשופט יחיד. מוצע, ששופטי נוער שיתמגו על פי סעיף 2 להצעת החוק

7 חוקי א"י, כרך א', פרק ל"ד, עמ' 439.
 8 ע"ר 1938, תס" 1 מס' 667, עמ' 121.